

פרפראות פאר

נלקט מכתבי המחבר ר' ישראל אברהם ב"ר יהודה אריה לייב יוד ז"ל
לזכותו ולעילוי נשמתו

אנכי הסתר אסתיר אסתיר מן התורה אות כב

א, "אתם נצבים היום כולכם" שש
מאות אלף הם כלל כל הדעות הצורות
והפרצופין מהרש"א

איתא בגמרא (ברכות נ"ח ע"א), תנו רבנן, הרואה
אוכלוסי ישראל אומר "ברוך חכם הרזים", תנא
אין אוכלוסא פחותה מששים רבוא,

כתב המהרש"א, (ברכות נ"ח ע"א ד"ה חכם
הרזים) למאי דמסיק דאין אוכלוסא פחות מס'
רבוא, יש בהן ג"כ ששים רבוא דעות מחולקין
והוא כלל כל הדעות,

שע"כ נתנה התורה לס' רבוא במדבר, להיות
התורה כלולה מכל דעה וחכמה ואין להוסיף
עליה,

מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ביאור
המהרש"א

ומה שאחז"ל (ויקרא רבה כ"ב א'), מגילה י"ט
ע"ב) אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש לפני
רבו, כולן נאמרו למשה בסיני,

פירוש, כל מה שמחדש כל חכם בדורו מסיני הוא,
לפי שזה הדבר כבר היה בדעת אחת מאותן
ששים רבוא שהיו בסיני,

כי אי אפשר שיהיה עוד דעת אחרת על ששים
רבוא וק"ל,

ביאור המהרש"א במ"ש ואין פרצופיהן דומין

כתב עוד המהרש"א, (ברכות נ"ח ע"א ד"ה ואין
פרצופיהן דומין), דכשם שהן מחולקין בדעות עד
ששים רבוא שהיא צורה הפנימית, כך הן
מחולקין בצורה החיצונה,

ויש לברך על שרואה כ"כ צורות ופרצופין משוננין
זה מזה עד ששים רבוא, שהוא קצה האחרון
שאין עוד צורה אחרת מכאן ואילך וק"ל, עכ"ל
המהרש"א.

מפתח ענינים נצבים וילך תשפ"ו

א, אתם נצבים היום כולכם, שש מאות אלף הם
כלל כל הדעות הצורות והפרצופין מהרש"א
ב, ת"ח שמת אין אנו מוצאים תמורתו מבואר ע"ד
ששים רבוא דעות
ג, ביאור באומרז"ל ברוך חכם הרזים
ד, ביאור נאהבדברי חז"ל ברוך שחלק מחכמתו
ליראיו
ה, ביאורים באומרים כל חולי וכל מכה וגוי זו מיתת
צדיקים
ו, רמז בכתוב שהאיש שהתברך בלבבו גם כאשר
שמע את קול השופר בימי התשובה לא שם לבו
ז, צדיק גמור ובעל תשובה מי גדול ממי ובמה פליגי
ר' אבוהו ור' חייא
ח, הצייר שלא עשה מלאכתו וקיבל שכר מרובה
ט, ביאור העקידה במקום שבעלי תשובה עומדין גם
בדרך משל
י, ביאור המשל עפ"י משל
יא, בירור בפירושי רש"י המשתנים בכחן יכהן פאר
ומשנים ההלכה
יב, בסמוך לגמרה של תורה שבכתב כתב ההכנה
לתורה שבע"פ
יג, הדברים הנוראים בדין ודברים שבין הקב"ה
למשה רבינו בשעה שהי"ל לבוא מן העולם
יד, ביאור איך נתקשה השמש כנגד משה רבינו ביום
מו
טו, טענת השמש שאין שתי מלכים משמשים בכתר
אחד
טז, כתב הרמב"ם, מי שאלוקיו בקרבו לא יגע בו רע
כל עיקר
יז, ביאור מה שדימה האהבה למיתה ומה שפירש
שלמה בדברי משה
יח, למה אכל האריה את כל העגל
יט, ביאור בכפל הלשון הסתר אסתיר
כ, הנהגת יהושע את העם לדעת הקב"ה הנהגת
יהושע את העם לדעת מש"ר
כא, אהיה כטל לישראל יפרח כשושנה ביאור
האלשיך ע"ד הרמב"ם
כב, אנכי הסתר אסתיר אסתיר מן התורה
כג, ביאור סלח נא כגודל חסדך וכאשר נשאת,
ויאמר ה' סלחתי כדברך
כד, ביאור עפ"י המשל מהראשונים במה שקיבל
מש"ר שכר על מה שלא עשה
כה, שכרם של מביאי הקטנים ע"ד עקידת יצחק
וע"ד בן יהוידע
כו, ביאור במה שאמר ר' יהושע בן חנניה מרגלית
אחת היתה לי בידכם

ב, ת"ח שמת אין אנו מוצאים תמורתו מבואר ע"ד ששים רבוא דעות

כתיב (בראשית כ"ח) ויאמר אל אחיו הושב כספי וגם הנה באמתחתי ויצא לבם ויחרדו,

איתא במדרש (רבה בראשית - פרשה צא פסקה ט) "ויאמרו איש אל אחיו" וגוי' כד דמיך רבי סימון בר זבידא עאל רבי אלעא ופתח עלוהי (אויב כח) והחכמה מאין תמצא וגוי' ונעלמה מעיני כל חי וגוי' תהום אמר לא וגוי' ארבעה דברים הן הן תשמישו של עולם וכולן אם אבדו יש להם חילופין ואלו הן (שם) כי יש לכסף מוצא ומקום לזהב יזקו ברזל מעפר יוקח ואבן יצוק נחושה, ת"ח שמת אין אנו מוצאים תמורתו,

אמר רבי לוי שבטים מציאה מצאו כתיב ויצא לבם ואנו שאבדנו את ר' סימון עאכ"ו,

כתב בעץ יוסף אין אנו מוצאין תמורתו דאף שיתכן שיוליד אחר, אבל תמורתו כמוהו לא יהי כי אין דעותיהם שוות כדאי' (בברכות דף נ"ח א') ע"כ,

כתב בענף יוסף, הענין, כי מאז, במעמד הר סיני, **קיבל נפש כל אחד נפש תורתו**, לפי כוחו ושורשו המחייח אליו, ולכן בהסתלק אחד אין אחר ממלא מקומו, שאם ייתכן שיהיה חכם ביותר, יהיה בענינים אחרים אבל לא באותו ענין המתייחס ומיוחד לו, ע"כ,

ג, ביאור באומרז"ל ברוך חכם הרזים

איתא בגמרא (ברכות נ"ח ע"א) תנו רבנן הרואה אוכלוסי ישראל אומר "ברוך חכם הרזים" ע"כ,

כתב רש"י, חכם הרזים - היודע מה שבלב כל אלו,

מבואר, דפירוש, **הרזים**, הם הסודות שבלב כל אחד ואחד, והקב"ה שחכמתו מלאה כל הארץ, יודע מה בלב כל אחד ואחד,

איתא בגמרא (פסחים נ"ד ע"ב) תנו רבנן, שבעה דברים מכוסים מבני אדם וכו', ואין אדם יודע מה בלבו של חברו, ע"כ,

כתב המהרש"א (פסחים נ"ד ע"ב ד"ה ואמר ואין אדם יודע מה בלבו), **דאם היה יודע**, היה כ"א יורד לחיי חברו, גם לבטל מחשבתו, עכ"ל,

פירוש, עפ"י הא דאיתא (ב"מ ע"א ע"א) אדם קורא לחבירו רשע - יורד עמו לחייו, א"כ אם היה יודע כי במחשבתו של חברו הי"ה רשע, גם היה יורד לחייו מפני מחשבתו, לפיכך גזר כן הקב"ה בחכמתו, להסתיר מבני"א מחשבתו של חברו,

לפי"ז אפשר לפרש, מ"ש "ברוך חכם הרזים", הכוונה גם, על שבחכמתו הסתיר מבני"א מחשבתו של חברו, וזהו **חכם הרזים**, פירוש **שהסתיר** בחכמתו המחשבה של חברו, מבואר כי יש לפרש **חכם הרזים** בתרי אנפי.

ד, ביאור נאה בדברי חז"ל ברוך שחלק מחכמתו ליראיו

איתא בגמרא (ברכות נ"ח ע"א), תנו רבנן הרואה חכמי ישראל אומר **ברוך שחלק מחכמתו ליראיו**, ע"כ,

איתא בגמרא (ברכות נ"ח ע"א) ברוך חכם הרזים, **פירש רש"י**, חכם הרזים - היודע מה שבלב כל אלו,

מבואר, דחכמתו של הקב"ה הוא, בכך שיודע מה שבלב כל אלו, הגם, דאין בידינו הבנה כל שהיא מה הם ההשגות שניתן להשיג בחכמתו יתברך, ואין אתנו יודע עד מה, אבל קבעו חז"ל לומר, **ברוך חכם הרזים**, ופירשו, היודע מה שבלב כל אלו,

ביאור מחכמתו ליראיו הם הצדיקים

אפשר לומר, שכשאומר "ברוך שחלק מחכמתו ליראיו" הכונה לאנשי אמת יראי אלוקים שונאי בצע עובדי השם ית' באמת,

וכידוע כי צדיקי אמת היו יודעים מה במחשבתו ובלבו של אדם,

אפ"ל כי זה הפירוש, שחלק מחכמתו, שפירשו שיודע מה שבלב כל אלו, נתן גם ליראיו שיידעו מה שבלב כל אלו, וזהו, שחלק מחכמתו ליראיו.

ה, ביאורים באומרם כל חולי וכל מכה וגו' זו מיתת צדיקים

בספר פרדס יוסף (ויקרא פרק ט"ז פסוק א') כתב, מענין הספדים **אעלה איזה דברים יקרים** מה שראיתי בספרים שונים ומה שהוספתי ב"ה

פרפראות פאר

עליהם. וכתבתי לפי מה שעולה בזכרוני, עיי"ש וטייל בפרדס בין ערוגות הבושם, חכו ממתקים כולו מחמדים,

וכך כתב, עה"כ (דברים כ"ח ס"א) כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב בספר, דרשו, **זה מיתת צדיקים,** (באוצר מאתיים המדרשים, במדרש מעשה עשרה הרוגי מלכות נוסחא ב' עמוד תמ"ה) אמר רבי ישמעאל, והרי מכמה שהיו לפני וממה שיהיו אחרי **לא נקנסה בעולם מיתה זו,** יצתה בת קול ואמרה לא קרית (דברים כ"ח ס"א) **גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב וגו' ע"כ,**

יערות דבש

כתב ביערות דבש [ח"א דרוש ח דף ק"ס ד"ה יאמרו] אם היה התורה כתובה מפורש הכל, לא היה החורבן גדול כל כך במת תלמיד חכם, כי ניתי ספר ונחזי ונפסוק הדין,

אבל אין הכל כתוב, ורק הגדולים ע"י סברא ופלפול הוציאו הדינים ובלעדם הננו כעורים.

וזה, **מכה אשר לא כתובה, זו מיתת צדיקים,** יען שלא כתוב בתורה מפורש הכל, זאת היא המכה:

ע"ד הזוהר הקדוש

עוד כתב שם הפרדס יוסף, איתא בזוהר הקדוש בהעלותך (קמ"ט ע"ב וקנ"ב). תיפח רוחא דהאי גברא שאומר שהתורה כפשטא, ורק יש לדעת כל המעשיות הם רזין דרזין, וצדיקים גדולים מבינים זה,

וזה פירוש, כשלא תעשה רצון הבורא אז יעלה עליך **"מכה"**, והמכה הוא, אשר תדמה **שלא כתובה** כלום בתורה רק מעשיות בלבד,

ופירשו חז"ל, מחמת מה בא לך זה, מחמת **מיתת צדיקים,** שלא יהיה מי שיבין הרזין שיש בפנימיות התורה ומעשיות, והוי מתפלל בשלומה של מלכות [אבות פ"ג מ"ב] מאן מלכי רבנן [גיטין ס"ב]. צדיקי הדור, ע"כ **בפרדס יוסף.**

ו, רמז בכתוב שהאיש שהתברך בלבבו גם כאשר שמע את קול השופר בימי התשובה לא שם לבו

כתיב (דברים כ"ט י"ז) "פן יש בכם שרש פרה ראש ולענה, והיה בשמעו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמר "שלום יהיה לי",

נצבים וילך תשפ"ו

איתא בגמרא, (מגילה ל"א ע"ב) תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר, עזרא תיקן להן לישראל שיהו קורין קללות שבתורת כהנים קודם עצרת, ושבתמנה תורה קודם ראש השנה, **מאי טעמא** אמר אביי ואיתימא ריש לקיש כדי שתכלה **השנה וקללותיה,** ע"כ

כתיב (דברים ל' ו') "ומל ה' אלקיך א'ת ל'בבך ו'את ל'בב זרעך לאהבה את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך למען חיידך",

כתב בעל הטורים (דברים פרק ל פסוק ו) את לבבך ואת לבב. ר"ת **אלול.** לכך נהגו להשכים ולהתפלל סליחות מאלול ואילך.

וכן, בתפילת "לדוד ה אורי וישעי", (תהלים כז יג) "לולא האמנתי לראות בטוב ה", **לולא** אותיות **אלול,** עכ"ל בעל הטורים,

שורש פורה ראש ולענה ר"ת שופר, לי בגימטריא 40

וכך הרמז בפסוק, ש'רש פ'רה ר'אש ו'לענה, הם ראשי תיבות **שופר,** וגם כאשר שומע את קול השופר, אומר, שלום יהיה לי, **"לי",** בגימטריא, **ארבעים,** רמז לדבר, שגם **בארבעים** ימי התשובה, וגם אז אינו שומע את **דברי האלה** של סוף השנה, ואינו שב בתשובה, וע"ז, לא יאבה ה' סלוח לו.

רמז בכתוב לאיש שהתברך בלבבו

אפשר לומר כי כאן רמזה תורה, לדברי חז"ל, כי אותו איש, אשר לבבו פונה היום מעם ה' אלקינו, גם כאשר שומע קודם ראש השנה, את **קול השופר** בחודש אלול, ובארבעים יום מר"ח אלול עד יום הכיפורים, שהם ימי התשובה, ואת דברי האלה הזאת של סוף השנה, גם אז אינו שב בתשובה, והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי,

ז, צדיק גמור ובעל תשובה מי גדול ממנו ובמה פליגי ר' אבוהו ור' חייא

כתיב (דברים ל' ב') "ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקלו ככל אשר אנכי מצוך היום אתה ובניך בכל לבבך ובכל נפשך",

במה נחלקו רבי חייא ורבי אבהו

איתא בגמרא (ברכות ל"ד ב') אמר רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן, כל הנביאים לא נתנבאו אלא לבעלי תשובה, אבל **צדיקים גמורים** עין לא ראתה אלהים זולתך (ישעיה ס"ד ג'),

וזהו טעם ופליגא דר' אבהו, כלומר, שדבר בזה בבחינות מתחלפות ובענינים חלוקים, עכ"ל בעל העקידה. עיי"ש בדבריו הנפלאים והארוכים.

ח, הצייר שלא עשה מלאכתו וקיבל שכר מרובה

הבעל תשובה מקבל שכר גדול יותר

עוד כתב בעל העקידה, (עקידת יצחק שער ק' עמוד קי"ד ע"ב) להמלצת זה הענין הנכבד מכל צדדיו,

נזכור מה שנמצא בדברי הראשונים, דבר, שאם שכוונוהו לדבר אחר, ארחיבהו ואכריע אותו להיותו משל נכבד לזה הענין שהיינו עליו.

וישא משלו ויאמר, אמרו, כי מלך אחד הטיל על שני אומנין ציור וכיור קירות היכלו, והמה קבלו עליהם, וחייבו ראשם לגמור מלאכתם ליום נועד, וחלקו מלאכתם לחצאין, זה נטל שתי קירות סמוכות (כגון מזרח דרום) וזה נטל שתיים כנגדן (כגון מערב צפון).

והנה האחד היה איש מהיר במלאכתו נזדרז אל המלאכה וכלה אותה טרם המועד אשר יעדו.

והשני היה מתעצל טומן יד הולך ושובת, עד כי אפסו לו הימים עד בלתי השאיר לו תשע או עשור.

ויהי בראותו כי כלתה לו הרעה מאת המלך, חרד בלבו חרדה גדולה וצעק על חרפתו וכלימתו צעקה גדולה, כי ראה חבירו יוצא בשם ותהלה כשם הגדולים, והוא יהיה לקללה ולשנינה כאחד הנבלים.

ובחזקתו ותעצומו בבכיתו וצערו, צלל בעומק רעיוניו, ועלתה במחשבתו משיחה (רעיון)

נפלאה, מסוגלת לצחצח ולזכך האבנים, עד שיהיו מזוככים ונמרקים כעין נחשת קלל, וימהר לעשות אותה,

ויקח את המסך (הוילון) ויפרוש בבית מזוית לזוית ולהבדיל בין מלאכתו למלאכת חבירו, וטח שתי קירותיו בטיח האומנות טיחה זכה ונקיה, יותר נאותה לפי המלאכה, ואחר כך שפשף אותה היטב וימשח אותם בשמן המשחה, עד אשר היו כמראות של זכויות המקבלות המראות קבול נאות וחזק,

ופליגא דרבי אבהו, דאמר רבי אבהו במקום שבעלי תשובה עומדין, אפילו צדיקים גמורים אין עומדים שם, ע"כ,

נראה כי המחלוקת בדבריהם, מי גדול ממי, לדעת רבי חייא, צדיקים גמורים הם במעלה יותר גבוהה מבעלי תשובה,

ולדעת רבי אבהו, בעלי תשובה הם במעלה יותר גבוהה מצדיקים גמורים,

בספר עקידת יצחק מברר האם חולקים ובמה חולקים

בספר עקידת יצחק (שער ק') כתב, שרבי חייא מדבר על המעלה הגבוהה יותר, של צדיקים גמורים,

ורבי אבהו מדבר על השכר הגבוהה יותר שיש לבעלי תשובה, שהוא גבוה יותר משל צדיקים גמורים,

וכך כתב בתו"ד, כי מה יועיל לאיש הכשר מה שטרח בכבישת יצרו, יותר טוב הוא מי שלא הוצרך לזה אלא שהיה כבוש ועומד, משל אל כלי מזוקק מעצמו תמיד, או שצריך זיקוק במלאכה כבדה,

שידוע שאשר הוא שלימותו בטבעו, הוא יותר קיים ויותר מעולה, וכן אצלם הישר מעולה מהכובש, כי הכובש נעשה טוב במלאכה, והישר הוא בטבע,

אמנם חכמי התורה, לא יכחישו בשלימות הישר מצד מעלת טבעו מעצמו, אמנם יאמינו שמצד ייעודי התורה האלהית ושכר מצותיה, חוייב לקבוע שכר רצוני לכל איש מהאנשים לפי טרחו ומשאו וצערו במעשה המצוה ההיא,

הגע עצמך, שאחד באת מצוה לידו ועשאה, ואחד הוציא עליה כמה טורח וכמה ממון, היתכן שיהיה שכרן שוה מאת המצווה והגומל האמת, הנה באמת על זה אמר (אבות ה' כ"ג) לפום צערא אגרא.

ונראה, שבבחינות האלו בא המחלוקת שבין ר' חייא ובין רבי אבהו (ברכות ל"ד ב'),

כי הנה רבי חייא הקדים במעלה הרחוק בעבירה, אל הקרוב אליה, בבחינת עצמו, ולזה אמר "אבל צדיקים עצמם עין לא ראתה אלקים זולתך,

אמנם ר' אבהו דיבר, מצד מה שהוא מפאת ייעודי התורה ומצותיה, אשר באמת יש לדון גם כפי הטורח והצער.

פרפראות פאר

ויהי היום ויבא המלך אל היכלו לראות מלאכת עבודתו, ויבאו עמו כל גדולי מלכותו, וימצאו שתי הקירות אשר עשה האומן הראשון מעשה מפואר כל מלאכת חרש וחושב, וירא והנה טוב מאד, וישמח המלך עליו וצוה לתת לו שכר משלם.

וישאל גם את השני לאמר מה מלאכתך, ויאמר יבא אדוני המלך מעבר הוילון וביתה, ויעבור וירא והנה שתי הקירות חלקות ומצוחצחות מבלי שום ציור ופיתוח, ויכעס עליו המלך לאמר מה עשית,

וימחר האומן טרם תעלה חמת המלך, ויסר את המסך המבדיל בין שתי המלאכות, והנה כל הפתוחים והציורים אשר עשה חבירו בשנתיים ימים או שלש, כלם נתחקו כמו רגע, בצחצוח הקירות אשר תיקן באופן נפלא מהיופי והנעימות שאין הפה יכולה לדבר,

מלבד מה שהוכנו לקבל כל שאר הצורות והפתוחים אשר ישימו לפניהם מזולת פתוחי הקירות אשר כנגדם, ממה שנמצאות פה היום ומאשר יובאו אחרי כן.

ויוסף המלך שמחה גדולה במלאכת הזאת האחרונה מבראשונה, וכל אשר עמו נפלאו מאד מהמראה, ויאהב המלך את האומן ויוסף את שכרו ויכבדהו וינשאהו מן הראשון,

הנה המשל הזה יצייר יפה כל מה שאמרנו, כי עם היות שהמלאכה הראשונה היא יותר שלמה בבחינת עצמיותה,

הנה השנית נתפארה עליה בתחבולת המלאכה, עד שכל אחד ממנה היא טובה מחברתה בבחינת מה, ויהיה שכר הראשון כאומן שלם,

אמנם השני יהיה כממציא ומתחבל, וזהו הבעל תשובה, אשר בתחבולות יודע לרצות את המלך, עכ"ד בעל עקידת יצחק,

* * * * *

ט, ביאור העקידה במקום שבעלי תשובה עומדין גם בדרך משל

כתב בעקידת יצחק (שער צ"ז עמוד קמ"ח), **איתא בגמרא** (יומא דף פ"ו ע"ב) **היכי דמי בעל תשובה?** אמר רב יהודה: כגון שבאת לידו דבר עבירה פעם ראשונה ושניה וניצל הימנה, מחוי רב יהודה: באותה אשה, באותו פרק, באותו מקום ע"כ,

וכ"כ, מבואר כי זה תנאי הגבור העומד על התשובה הגמורה. וכבר ראיתי לבעל **מקדש מעט ובדרשות הרב נ' שועיב ז"ל** שכתב בשם **הרב**

נצבים וילך תשפ"ו

רבינו יונה זצ"ל שזהו טעם אומרם ז"ל (ברכות לד, ב) במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולין לעמוד,

זה כי הבעלי תשובה לא יקנו זה התואר על דרך האמת, כי אם בהמצאם במקומות המסוכנים ההם, והוא ההתייחד עם מי שאסור להתחיד, במקום ובפרק המוכן לחטוא בה כמנהג, ושם יכבשו את יצרם.

והנה הצדיקים הגמורים אינן רשאים להעמיד עצמן במקומות ההם המסוכנים, אבל חייבו להתרחק מאד מבא בנסיונם, וכן בכל כדומה לזה, עכ"ל,

עוד פירש במקום שבעלי תשובה עומדים במשל

עוד כתב שם בעקידת יצחק (שער צ"ז) וגם אני ראיתי שאפשר לומר בזה ענין אחר נאות מאד בפני עצמו.

וזה שהוא מבואר, שהבעל תשובה יקרא טוב ויהיה רצוי אל השם יתעלה, אצל קצת מעשים שהצדיק יקרא רשע אצלם, והוא להיותו אצל הבעל תשובה דרך עליה ותוספת, ואצל הצדיק בדרך ירידה וחסרון.

דרך משל הסובל מעט הקדחת, חום, אם הוא בתחלת החולי ועלייתו יקרא **מחליא** כי הוא נעתק מהבריאות ודורך אל החולי,

ואם הוא בירידתו וחסרונו יקרא **מבריא**, כי הוא נעתק מהחולי ודורך אל הבריאות,

וכן יש חטאים קלים שאם יעשה אותם הצדיק יקרא עליהם מרשיע לעשות, וכשיעשם, החוזר בתשובה, ממעשים יותר קשים ורעים מהם, לא יקרא עליהם רשע, כי הוא דורך בהם במהלך התשובה הגמורה בדרך העולה.

* * * * *

י, ביאור המשל עפ"י משל

משל לאחד המטפס לעלות בהר, והאחר יורד מההר, ברור שזה שעולה יכול לעצור בעת עלייתו, אבל היורד מההר איננו יכול לעצור תוך כדי ירידתו,

וזהו מה שביאר העקידה, שהבעל תשובה הוא בדרך עליה, וצדיק שעושה כמעשה הבעל תשובה הוא בדרך ירידה, לפיכך במקום שבעלי תשובה יכולין לעמוד בדרך עלייתן אין צדיקים יכולין לעמוד בירידתן.

* * * * *

לפיכך רוצה רש"י לומר שבכבוד אין הדברים אחידים, ויש לכבד כמנהג המקום.

יב בסמוך לגמרה של תורה שבכתב **כתב ההכנה לתורה שבע"פ**

כתיב (דברים ל"א ט) "ויכתב משה את התורה הזאת, ויתנה אל הכהנים בני לוי הנשאים את ארון ברית ה' ואל כל זקני ישראל"

כתב רש"י (דברים ל"א ט) ויכתוב משה וגוי ויתנה - כשנגמרה כולה נתנה לבני שבטו,

כתיב (דברים ל"א י"ח) "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה כי פנה אל אלהים אחרים"

אחר שנגמר תורה שבכתב הכין הקב"ה דרכה של קבלת תורה שבע"פ

איתא בגמרא (חולין קל"ט ב') אסתר מן התורה מנין, שנאמר (דברים ל"א י"ח) "ואנכי הסתר אסתיר",

כתב המהרש"א (חולין דף קל"ט ב' ד"ה משה מן התורה), ואמר, אסתר מן התורה מנין שהוא עיקר שמה, ואמר, "ואנכי הסתר אסתיר",

ע"ש שבימיה נתקיים מקרא זה, שאמר הקדוש ברוך הוא, "אסתיר" לפי שרחקו והסתירו ישראל עצמם מדבור אנכי, עכ"ל,

איתא בגמרא (שבת פ"ח א'), אמר רבא, אף על פי כן, הדור קבלוה בימי אחשורוש, מאהבת הנס, ואמרו, כי הדר קיבלוה הוא על תורה שבע"פ,

מבואר א"כ, שלאחר שגמר משה רבנו לכתוב את התורה כולה ונתנה לבני שבטו, אז החל הקב"ה להכין דרכה של קבלת תורה שבע"פ שקיבלו מאהבת הנס, לאחר שהסתיר הקב"ה פניו מהם, כנ"ל.

יג הדברים הנוראים בדין ודברים **שבין הקב"ה למשה רבינו בשעה** **שהי"ל לבוא מן העולם**

כתיב (דברים ל"א י"ד) "ויאמר ה' אל משה, הן קרבו ימך למות, קרא את יהושע, והתיצבו באהל מועד, ואצונו, וילך משה ויהושע ויתיצבו באהל מועד",

יא, בירור בפירושי רש"י המשתנים **בכחתן יכהן פאר ומשנים ההלכה**

כתיב, (ישעיהו פרק ס"א י' הפטרת נצבים) "שש אשיש בה' תגל נפשי באלקי כי הלבישני בגדי ישע מעיל צדקה יעטני כחתן יכהן פאר וככלה תעדה כליה",

איתא בגמרא (מועד קטן כ"ח ב'), (נדרים ס"ב א'), (גיטין נ"ט ב'), אמר רבי חמא בר חנינא, מנין לחתן שמיסב בראש, שנאמר "כחתן יכהן פאר", מה כהן בראש, אף חתן בראש,

וכהן גופיה מנול, דתנא דבי רבי ישמעאל: "וקדשתו" - לכל דבר שבקדושה, לפתוח ראשון, ולברך ראשון, וליטול מנה יפה ראשון. ע"כ

רש"י בפירושו במועד קטן
כתב רש"י (מועד קטן כ"ח ב'),
לפתוח בראש - לקרות בספר תורה,
ולברך - ברכת המזון,

רש"י בפירושו בנדרים
כתב רש"י (נדרים ס"ב ב'),
לפתוח ראשון - לקרוא בספר תורה.
ולברך ראשון - בברכת המוציא ובברכת המזון.
וליטול מנה יפה ראשון - כשחולק עם אחיו הכהנים בלחם הפנים,

רש"י בפירושו בגיטין
כתב רש"י (גיטין נ"ט ב')
לפתוח ראשון - בכל דבר כבוד, בין בתורה, בין בשיבה, הוא ידבר בראש.
ולברך ראשון - בסעודה.
וליטול מנה יפה ראשון - אם בא לחלוק עם ישראל בכל דבר, לאחר שיחלקו בשוה אומר לו ברור וטול איזה שתראה.

מבואר, שרש"י פירש בכל מקום את אותה הברייתא בפירוש אחר, אמנם יש דעות כי הפירוש לנדרים אין אלו דברי רש"י, אך בעיון במהרש"א בנדרים ובמו"ק, מביא המהרש"א את דברי רש"י בנדרים,

יש לבאר, מה שנותנים לכהן ראשון הוא משום שיש לכבדו, בנתינת כבוד הדבר משתנה ממקום למקום, אם נאמר שמכבדים אצל חסידים בעליית שישי, אינו כן בקהילות אחרות כגון ברביעי או בשלישי, וכן יש נוהגים בצורות שונות באמירת שלום,

לפי"ז יש לומר, שרש"י באלומר בדייקא מכיוון והעניין של כבוד הוא משתנה ממקום למקום,

פרפראות פאר

איתא במדרש (רבה, דברים פרשה ט' פסקה ט'), ד"א מהו הן, א"ר סימא, היום קובל (טוען ותובע) לפני הקדוש ב"ה, אמר, רבש"ע, איני זו ואיני שוקע ומשה קיים,

דבר אחר, רבנן אמרי, כיון שידע משה שהיה לו למות באותו היום, מה עשה, א"ר ינאי, כתב י"ג תורות, י"ב ל"ב שבטים ואחת הניח בארון, שאם יבקש לזייף דבר, שיהיו מוצאים אותה שבארון,

אמר משה, מתוך שאני עסוק בתורה שכולה חיים, היום שוקע והגזירה בטלה, מה עשה הקב"ה רמז לשמש, והיה עומד, ומתקשה כנגדו, אמר, איני שוקע ומשה קיים בעולם, לפיכך איוב מפרשה (איוב ל) אם לא בכיתי לקשה יום, שנתקשה היום כנגדו,

"הן", מהו הן קרבו ימין, כאדם שאומר לחבירו פלוני קבל עליך לפני המלך,

קרא את יהושע, אמר (משה רבינו) לפניו, רבש"ע, יטול יהושע ארכי (הנהגה) שלי, ואהא חי, אמר הקדוש ב"ה, עשה לו כדרך שהוא עושה לך, מיד השכים משה והלך לביתו של יהושע,

נתיירא יהושע, ואמר משה רבינו, בוא אצלי, יצאו להלוך, הלך משה לשמאלו של יהושע (כתלמיד אצל רבו), נכנסו לאהל מועד, ירד עמוד הענן והפסיק ביניהם, משנסתלק עמוד הענן, הלך משה אצל יהושע ואמר, מה אמר לך הדיבור,

א"ל יהושע, כשהיה הדיבור נגלה עליך, יודע הייתי מה מדבר עמך,

אותה שעה צעק משה ואמר, מאה מיתות ולא קנאה אחת,

ושלמה מפרשה (שיר ח' ו'), "כי עזה כמוות אהבה, קשה כשאול קנאה", אהבה, שאהב משה ליהושע, ומה שקינא משה ביהושע,

כיון שקיבל עליו למות, התחיל הקדוש ברוך הוא מפייסו, אמר ליה חייך, בעולם הזה הנהגת את בני, אף לעתיד לבא על ידיך אני מנהיג אותן, מנין, שנאמר (ישעיה סג) ויזכור ימי עולם משה עמו. עכ"ל המדרש,

יד ביאור איך נתקשה השמש כנגד משה רבינו ביום מותו

איתא בגמרא (נדרים ל"ט ע"ב) מאי דכתיב (חבקוק ג' י"א) "שמש ירח עמד זבולה", שמש וירח בזבול מאי בעיין והא ברקיע קביעי, מלמד,

נצבים וילך תשפ"ו

שעלו שמש וירח מרקיע לזבול ואמרו לפניו, רבונו של עולם, אם אתה עושה דין לבן עמרם אנו מאירים, ואם לאו אין אנו מאירין,

יש להקשות, איך טענה השמש לקב"ה, איני זו ואיני שוקע ומשה קיים, בשעה שבמעשה קורח, השמש טענה כל כך לצידו של משה רבינו, **ויש לבאר הענין כדלקמן**,

טו טענת השמש שאין שתי מלכים משמשים בכתר אחד

איתא בגמרא (חולין ס' ע"ב) אמרה ירח לפני הקב"ה רבש"ע אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד,

וכך אפשר לפרש טענת השמש והירח, משום שכאשר אמרה הלבנה, אי אפשר לשתי מלכים לשמש בכתר אחד, קיבל הקב"ה את הטענה, וחלק את תפקידיהם, השמש תאיר ביום והירח בלילה,

כאשר ראו השמש והירח כי קרח, **גם מבקש כהונה, מלבד אהרן הכהן**, באו השמש והירח בטענה, כי אם אין אתה עושה דין לבן עמרם, וקרח יקבל גם כהונה, הרי הנך מסכים כי שתי מלכים יכולים לשמש בכתר אחד, וא"כ החלוקה בתפקידים שלנו אינה נכונה, ואין אנו מאירים, ע"ז אמר להם הקב"ה, כי כאשר משתחווים לכם בכל יום ויום, הרי דעתם של המשתחווים, כי ישנם שתי רשויות שוות, ושתי מלכים יכולים לשמש בכתר אחד, ובזה אין אתם מוחים, עפ"ז מובן היטיב מה היתה טענתם של השמש והירח, שאי אפשר לשתי מלכים לשמש בכתר אחד.

השמש טענה ביום שהיה צריך מש"ר להסתלק, שאין שתי מלכים משמשים בכתר אחד

לפי זה יש לפרש, שאותה טענה שטענה השמש במחלקותו של קורח שאין שתי מלכים משמשים בכתר אחד, טענה זו טענה השמש גם כאן, שאם משה ויהושע יכולים לשמש כאחד, א"כ הדין שנעשה בינה לבין הירח אינו נכון

טז כתב הרמב"ם, מי שאלוקיו בקרבו לא יגע בו רע כל עיקר

כתיב, (דברים פרק לא יז) "וחרה אפי בו ביום ההוא ועזבתים והסתרתני פני מהם והיה לאכל ומצאהו רעות רבות וצרות ואמר ביום ההוא הלא על כי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה, ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה כי פנה אל אלהים אחרים"

והנה התאמתה אצלי זאת האמונה גם כן מדברי ה'תורה' - אמר ית', "והסתרתני פני מהם, והיה לאכול, ומצאוהו רעות רבות וצרות, ואמר ביום ההוא, הלא על כי אין אלוקי בקרבי מצאוני הרעות האלה",

ומבואר הוא ש'הסתרת הפנים' הזאת אנחנו סיבתה ואנחנו עושים זה המסך המבדיל בינינו ובינו - והוא אמרו, "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה",

ואין ספק, כי דין היחיד כדן הציבור. הנה התבאר לך כי הסיבה בהיות איש מבני אדם מופקר למקרה ויהיה מזומן לאכל כבהמות הוא היותו נבדל מהאלוה, אבל מי ש'אלוקיו בקרבו' לא יגע בו רע כל עיקר -

אמר ית', "אל תירא, כי אתך אני אל תשתע, כי אני אלוקיך וגו'",

ואמר, "כי תעבור במים אתך אני ובנהרות לא ישטפוך וגו'" ופרושו, 'כי תעבור במים ואני אתך - הנהרות לא ישטפוך'. כי כל מי שהכין עצמו עד ששפע עליו השכל ההוא תדבק בו ההשגחה וימנעו ממנו הרעות כולם -

ואמר, "ה' לי - לא אירא מה יעשה לי אדם",

ואמר, "הסכן נא עמו ושלם" - יאמר, פנה אליו ותשלם מכל רע.

יז ביאור מה שדימה האהבה למיתה ומה שפירש שלמה בדברי משה

ביאור הענין, למה השוה שהע"ה את ה"אהבה", ל"מוות", כמ"ש "כי עזה כמות אהבה", ואת הקנאה, לשאול כמ"ש "קשה כשאול קנאה"

אפשר לומר, משום שהאהבה, יכולה להביא את האדם עד כלות הנפש ומיתה, כידוע אצל צדיקי האמת, וזהו הצד היפה שבמיתה אם הוא בא ע"י אהבה,

משא"כ קנאה היא מדה רעה, ומצינו כי הקנאה שקינא קרח למשה רבינו, היא הורידתו לשאול, כמ"ש (במדבר פרק ט"ז ל"ג) וירדו הם וכל אשר להם חיים שאלה,

וזה הפירוש עזה כמות אהבה, שבאהבה, יש, והיא כל כך חזקה שיכולה להביא עד מות, עזה כמות אהבה, אבל הקנאה יכולה להביא את האדם לשאול, קשה כשאול קנאה,

כתב הרמב"ם (ספר מורה נבוכים - חלק ג פרק נא) והנה נגלה אלי עיון נפלא מאד, יסורו בו ספקות ויתגלו בו סודות אלוקיות.

והוא - שאנחנו כבר בארנו בפרקי ההשגחה, כי כפי שיעור שכל, כל בעל שכל תהיה ההשגחה בו. והאיש השלם בהשגתו אשר לא יסור שכלו מהאלוק תמיד, תהיה ההשגחה בו תמיד, והאיש שלם ההשגחה אשר תפנה מחשבתו מהאלוק קצת עתים - תהיה ההשגחה בו בעת חשבו באלוק לבד,

ותסור ההשגחה ממנו בעת עסקו, ולא תסור ממנו אז כסורה ממי שלא ישכיל כלל, אבל תמעט ההשגחה ההיא, אחר שאין לאיש ההוא השלם בהשגתו, בעת עסקו, שכל בפועל, ואמנם הוא אז משיג בכח קרוב, והוא דומה בעת ההיא לסופר המהיר בשעה שאינו כותב.

ויהיה מי שלא השכיל האלוק כל עיקר, כמי שהוא בחושך ולא ראה אור כלל - כמו שבארנו באמרו, "ורשעים בחושך ידמו", ואשר השיג וכונתו כולה על מושכלו - כמו שהוא באור השמש הבהיר, ואשר השיג הוא מתעסק - דומה בעת עסקו למי שהוא ביום המעונן, שלא תאיר בו השמש מפני העב המבדיל בינה ובינו.

ומפני זה יראה לי, כי כל מי שתמצאהו רעה מרעות העולם, מן הנביאים או מן החסידים השלמים, לא מצאהו הרע ההוא רק בעת השכחה ההיא - ולפי אורך השכחה ההיא או פחיתות הענין אשר התעסק בו יהיה עוצם הרעה.

ואחר שהענין כן, כבר סר הספק הגדול אשר הביא הפילוסופים לשלול השגחת האלוה מכל איש ואיש מבני אדם ולהשוות ביניהם ובין אישי מיני שאר בעלי חיים, והיתה ראיתם על זה - מצוא החסידים והטובים רעות גדולות.

והתבאר הסוד בזה, ואפילו לפי דעתם. ותהיה השגחת האלוק ית' מתמדת במי שהגיע לו השפע ההוא המזומן לכל מי שישתדל להגיע אליו, ועם הפנות מחשבת האדם והשיגו האלוק ית' בדרכים האמתיים ושמחתו במה שהשיג - אי אפשר שיקרא אז לאיש ההוא מין ממיני הרעות, כי הוא עם האלוק והאלוק עמו.

אבל בהסיר מחשבתו מהאלוק, אשר הוא אז נבדל מהאלוק, והאלוק נבדל ממנו, והוא אז מזומן לכל רע שאפשר שימצאהו, כי הענין המביא ההשגחה ולהמלט מים המקרה הוא השפע ההוא השכלי. וכבר נבדל קצת העתים מן החסיד ההוא הטוב, או לא הגיע כלל לחסר ההוא הרע - ולזה ארע לשניהם מה שארע,

פרפראות פאר

וכך הוא הפירוש, כי כאשר ראה משה שיכול להגיע לקנאה ביהושע, אמר, **"מאה מיתות"** כלומר, בבחינת כי עזה כמות אהבה, שרוצה לאהוב את יהושע מאה פעמים יותר, כלומר, מאה אהבות שהם מאה מיתות, כדי שיגיע לעזה כמות אהבה, וזהו, שפירש שלמה **"כי עזה כמות אהבה, אהבה שאהב משה ליהושע, וזה שאמר מאה מיתות, ולא קנאה אחת,**

ביאור מה שדימה האהבה למיתה ומה שפירש שלמה בדברי משה

ביאור הענין, למה השוה שהע"ה את ה"אהבה", ל"מוות", כמ"ש **"כי עזה כמות אהבה"**, ואת הקנאה, לשאול כמ"ש **"קשה כשאל קנאה"**

אפשר לומר, משום שהאהבה, יכולה להביא את האדם עד כלות הנפש ומיתה, כידוע אצל צדיקי האמת, וזהו הצד היפה שבמיתה אם הוא בא ע"י אהבה,

משא"כ קנאה היא מדה רעה, ומצינו כי הקנאה שקינא קרח למשה רבינו, היא הורידתו לשאול, כמ"ש (במדבר פרק ט"ז ל"ג) וירדו הם וכל אשר להם חיים שאלה,

וזה הפירוש עזה כמות אהבה, שבאהבה, יש, והיא כל כך חזקה שיכולה להביא עד מות, עזה כמות אהבה, אבל הקנאה יכולה להביא את האדם לשאול, קשה כשאל קנאה,

וכך הוא הפירוש, כי כאשר ראה משה שיכול להגיע לקנאה ביהושע, אמר, **"מאה מיתות"** כלומר, בבחינת כי עזה כמות אהבה, שרוצה לאהוב את יהושע מאה פעמים יותר, כלומר, מאה אהבות שהם מאה מיתות, כדי שיגיע לעזה כמות אהבה, וזהו, שפירש שלמה **"כי עזה כמות אהבה, אהבה שאהב משה ליהושע, וזה שאמר מאה מיתות, ולא קנאה אחת,**

* * * * *

יח למה אכל האריה את כל העגל

איתא בגמרא (שבת קי"ט ב') אמר רבי חנינא: לעולם יסדר אדם שלחנו במוצאי שבת, אף על פי שאינו צריך אלא לכזית.

חמין במוצאי שבת - מלוגמא,

פת חמה במוצאי שבת - מלוגמא.

רבי אבהו הוה עבדין ליה באפוקי שבתא עיגלא תילתא, הוה אכיל מיניה כוליתא.

נצבים וילך תשפ"ו

כי גדל אבימי בריה, אמר ליה: למה לך לאפסודי כולי האי? נשבוק כוליתא ממעלי שבתא. שבקוהו, **ואתא אריא אכליה**.

כתב רש"י (שבת קי"ט ב') אכליה אריא - **לעגל הראוי לשחוט**,

יש לקשות, דבפשטות לשון הגמרא נראה, אתא אריא אכליה, הכונה שאכל את הכוליתא, ולמה פירש רש"י שאכל את העגל,

ביאור הענין ע"ד המהרש"א שכתב הטעם למלוה מלכה ולבורא מאורי האש

כתב המהרש"א (שבת קי"ט ב' ד"ה פת חמה) טעם הדבר דיש לכבד השבת בסעודת לוויה בדבר חדש שנתחמם אחר השבת,

ליהנות ממה שהיה אסור בו ביום חמין ופת חמה,

וקרוב לזה טעם ברכת מאורי האש במ"ש וביוה"כ על הנר שהוא דבר שנתחדש ליהנות בו עתה שהיה אסור בו ביום שבת העבר,

ומשום דרוב אכילות ומשקין בשבת קרים רע לחולים, קאמר דהחמין בסעודת לוויה במוצאי שבת הם **רפואה** כמו מלוגמא, עכ"ל המהרש"א

לפי דברי המהרש"א שטעם למלוה מלכה, להראות שמה שהיה אסור בשבת הותר במוצ"ש, א"כ גם האריה שהיו שוחטים במוצ"ש, הוא להראות שבשבת היה אסור **לשחוט**, ומכיון ואבימי בריה ביטל מנהג זה, בא האריה ואכל את העגל,

וזהו שפירש רש"י **העגל הראוי לשחוט** פירוש שעכשיו במוצ"ש הוא כבר ראוי לשחוט משא"כ בשבת היה אסור לשחוט.

* * * * *

וילךיט ביאור בכפל הלשון הסתר אסתיר

כתיב, (דברים פרק לא יז) "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה כי פנה אל אלהים אחרים"

איתא במפרשים כי **"הסתר אסתיר"** הוא כפל לשון,

פרפראות פאר

אולי יש לבאר את כפל הלשון ע"ד הכתוב, (משלי פרק כז פסוק יט) כמים "הפנים לפנים" כן לב האדם לאדם", פירוש כשם שכשלב האדם לחבירו כן לב חבירו אליו, וח"ו להיפך הוא גסון, כשמסתיר אז אסתיר וזהו הכפל הסתר אסתיר.

כ הנהגת יהושע את העם לדעת הקב"ה הנהגת יהושע את העם לדעת מש"ר

כתיב (דברים ל"א ז') "ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו לעיני כל ישראל חזק ואמץ כי אתה **תבוא** את העם הזה",

כתיב (דברים ל"א כ"ג) "ויצו את יהושע בן נון ויאמר חזק ואמץ כי אתה **תביא**",

כתב רש"י, משה אמר ליהושע, "כי אתה **תבוא** את העם הזה", זקנים שבדור יהיו עמך, הכל לפי דעתן ועצתן, אבל הקב"ה אמר ליהושע, "כי אתה **תביא**" על כרחם, הכל תלוי בך, טול מקל והך על קדקדן, דבר אחד לדור ולא שני דברים לדור,

איתא בגמרא (סנהדרין ח' א'), **כתיב** כי אתה תבוא, (משמע, גם אתה כאחד מהן, רש"י), **וכתיב** כי אתה תביא, (משמע לשון שררה נוהג עליהן, רש"י), **אמר רבי יוחנן** אמר לו משה ליהושע אתה והזקנים שבדור עמהם, (על פיהם עשה מעשה ולא תשתרר עליהם, רש"י) אמר לו הקדוש ברוך הוא, אתה תביא, טול מקל והך על קדקדן, דבר (מנהיג, רש"י) אחד לדור, ואין שני דברים לדור,

ביאור למה היתה שונה דעת הקב"ה מדעתו של משה רבינו,

אפשר לבאר, עפ"י מה **דאיתא בגמרא** (בבא בתרא ע"ה ע"א) זקנים שבאותו הדור אמרו, פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה, אוי לה לאותה בושא אוי לה לאותה כלימה, ע"כ,

ומכיון וידע משה, כי הזקנים שבאותו הדור, לא יקבלו את הנהגת יהושע כפי שקיבלו את הנהגתו, לפיכך אמר לו משה ליהושע אתה והזקנים שבדור עמהם, (על פיהם עשה מעשה ולא תשתרר עליהם, רש"י)

אך הקב"ה דעת אחרת היתה עמו, ולא קיבל את דעת הזקנים, כדאיתא בגמרא (סנהדרין ק"י א') כל המתערעם על רבו כאילו מתערעם על השכינה, כל המהרהר אחר רבו כאילו מהרהר אחר שכינה, ולכן אמר ליהושע, טול מקל והך על קדקדן, דבר (מנהיג) אחד לדור ואין שני דברים לדור, כדאיתא בגמרא, (ראש השנה כ"ה ע"ב), יפתח בדורו כשמואל בדורו.

נצבים וילך תשפ"ו

כא אהיה כטל לישראל יפרח כשושנה ביאור האלשיך ע"ד הרמב"ם

כתיב (הפטרת וילך הושע פרק יד פסוק ו) "אהיה כטל לישראל יפרח כשושנה ויך שרשיו כלבנון",

דברי הרמב"ם בעניין גט מעושה

כתב הרמב"ם ז"ל (סוף פ"ב מהלכות גרושין) למה אמרו **גט מעושה כשר**, במקום שהדין הוא להוציא והוא אינו רוצה להוציאה שכופין אותו לגרשה **עד שיאמר רוצה אני**, והלא אינו נותן הגט מרצונו, **ותירץ** דסתם ישראל כשעושה מצוה אחת אף על פי שכפאוהו לעשותו שלא מרצונו **כשעושה גמר בלבו לעשותו מלב ומנפש** והכא נמי כיון שהוא מצוה לגרש אשתו כשהדין להוציאה, אף ע"פ שגרשה בעל כרחו, בשעת נתינת הגט **גמר ונותנו מלב ומנפש**, ע"ד תליוה וזבין זביני זבין דאגב אונסיה גמר ומקנה **עכ"ד הרמב"ם**.

כתב האלשיך (הושע פרק יד פסוק ו) **יפרח כשושנה**, והוא מה שכתב **הרמב"ם ז"ל** בגירושין, למה גט מעושה כשר, הרי אומרו רוצה אני על ידי כפיה, הוא אונס, ואמר כי טבע כל ישראל וטוהר נפשו הוא לקיים מצות ה', ומה שממאן, **יצרו הוא שבא לתקוף אותו כאריא דרביע עליה**, כשמכה את יצרו ושב ואומר רוצה אני, הוא פועל טבעו ומגלה טוהר לבו,

כן הדבר בשב מרעתו כי נפשו בקרבו גם בהעוותו מטוהרה היא, אלא שכפות לבו תחת יצרו, ועל כן **בשובו מגלה טוהר לבו כי יקרנו כשושנה**, שכל העלים כפותין תוך הקליפין ירוקין, וברדת הטל עליה מיד היא נפתחת ומתגלית, פריחת כל עליה מגולין ונותנים ריח, ואז ניכר למפרע מה שהיה טמון תוך הקליפין ההם, **כן איש הישראלי נפשו ולבו נכון להפריח מעשים טובים**, אך הוא בכח כמוס תוך קליפת יצרו ואשמותיו שנעשו כחות טומאה מחפין ומבדילין, ואינו יכול מעצמו לגלות טוב לבו עד יערה עליו רוח קדושה ממרום, ואז נפתח מה שבקרבו, כי ידחו כחות החצונים ויפריחו תשובה ומעשים טובים **בפועל לעיני הכל**, וזהו **יפרח כשושנה ברדת הטל עליה** שהוא בקלות,

ויך שרשיו כלבנון מכון לעוקר עבודת כוכבים שצריך לשרש אחריה.

כתיב (הפטרת וילך הושע פרק יד פסוק ו) "אהיה כטל לישראל יפרח כשושנה ויך שרשיו כלבנון", הכתוב מדבר אלעתיד לבא, כשיעקרו כל עבודה זרה והיה ה' למלך על כל הארץ, שושנה אלו ישראל,

איתא בגמרא (עבודה זרה דף מה עמוד ב) העוקר עבודת כוכבים צריך לשרש אחריה.

איתא במדרש (בראשית רבה פרשה ל"ט פסקה ח'), כתיב, לך לך "לך טל ילדותך", לפי שהיה אבינו אברהם מתפחד ואומר, תאמר שיש בידי עוון, שהייתי עובד **עבודת כוכבים** כל השנים הללו, א"ל הקב"ה, (תהלים ק"י ג') **לך טל ילדותך**, מה **טל** זה פורח אף עונותיך פורחים, ע"כ,

בכך יש לפרש הכתוב (הושע פרק יד פסוק ו) אהיה כטל, כלומר שיכפר על ע"ז, ויך שרשיו כלומר, שישרש אחר ביטול הע"ז

כב אנכי הסתר אסתיר אסתיר מן התורה

וקשה למה לא קראו לה הסתר או אסתיר, למה **אסתיר**

לומר לך שהנס היה ע"י י' שהוא מרדכי היהודי

או לומר שהנס היה ע"י שהסתירה את ה' כלומר את היהדות

כג ביאור סלח נא כגודל חסדך וכאשר נשאת, ויאמר ה' סלחתי כדברך

כתיב (במדבר יד יט) "סלח נא לעון העם הזה כגדל חסדך וכאשר נשאתה לעם הזה ממצרים ועד הנה, ויאמר ה' סלחתי כדברך" בתרגום ביאר "כגדל חסדך" "כסגיאיות טבותך", פירוש כגודל טובתך,

מבואר, שמשא רבינו ביקש מהקב"ה שיסלח לעם הזה בגודל טובו,

בכאן מצינו את גודל טובו של הקב"ה כאשר נשא את העם ממצרים

כתיב (שמות יט ד') "אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים ואבא אתכם אלי"

כתיב (דברים ל"ב י"א) "כנשר יעיר קנו על גוזליו ירחף יפרש כנפיו יקחהו ישאהו על אברתו"

כתב רש"י, נהגם ברחמים ובחמלה כנשר הזה רחמני על בניו

בקשת מש"ר שהקב"ה יסלח לישראל ברחמים כמו בשעה שנשא את העם ממצרים

בכך אפשר לפרש "סלח נא לעון העם הזה, כגדל חסדך כאשר נשאתה לעם הזה ממצרים", משה רבינו ביקש שהקב"ה יסלח לעם ישראל ברחמיו וברוב טובו, כמו בשעה שנשא את העם ממצרים, שנשאים על כנפי נשרים, משום שהנשר הוא הרחמן ביותר על צאצאיו,

ואמר לו הקב"ה **סלחתי כדברך**, פירוש, כמו שבקשת.

כד ביאור עפ"י המשל מהראשונים במה שקיבל מש"ר שכר על מה שלא עשה

איתא בגמרא (סוטה י"ד ע"א), דרש רבי שמלאי, מפני מה נתאוה משה רבינו ליכנס לא"י, וכי לאכול מפריה הוא צריך, או לשבוע מטובה הוא צריך, אלא כך אמר משה, הרבה מצות נצטוו ישראל, ואין מתקיימין אלא בא"י,

אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי, אמר לו הקדוש ברוך הוא, כלום אתה מבקש אלא לקבל שכר, מעלה אני עליך כאילו עשיתם, שנאמר, (ישעיה נ"ג י"ב), "לכן אחלק לו ברבים ואת עצומים יחלק שלל",

ומבאר המהרש"א, (סוטה י"ד ע"א ד"ה, לכן אחלק לו ברבים), דהיינו אחלק לו שכר בכלל הרבים שבאו לא"י, ודימה לו השכר הזה לשלל, שהוא דבר שלא טרח בו, אלא אחרים עשאוהו, כן תקבל שכר כאילו עשית, על דבר שלא טרחת בו אלא אחרים שיבואו לשם, והוא כוונת הפסוק (תהלים קי"ט קס"ב) "שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב", ר"ל שש אנכי על "אמרתך", אמירת התורה בעלמא, בלא קיומה וטורח עשייתה, כמוצא שלל רב, ששש על דבר שלא טרח בו וק"ל,

ביאור עפ"י המשל הנודע שמביא בעל העקידה מהראשונים

וכך כתב, (עקידת יצחק שער ק' עמוד קי"ד ע"ב) **להמלצת זה הענין** הנכבד מכל צדדיו, נזכור מה שנמצא **בדברי הראשונים**, דבר, שאם שכוונוהו לדבר אחר, ארחיבהו ואכריע אותו להיותו **משל נכבד לזה הענין שהיינו עליו**.

אמרו, כי מלך אחד הטיל על שני אומנין ציור וכיור קירות היכלו, והמה קבלו עליהם, וחייבו ראשם לגמור מלאכתם ליום נועד, וחלקו מלאכתם לחצאין, זה נטל שתי קירות סמוכות (כגון מזרח דרום) וזה נטל שתיים כנגדן (כגון מערב צפון). והנה האחד היה איש מהיר במלאכתו נזדרז אל המלאכה וכלה אותה טרם המועד אשר יעדו.

והשני היה מתעצל טומן יד הולך ושובת, עד כי אפסו לו הימים עד בלתי השאיר לו תשע או עשור. ויהי בראותו כי כלתה לו הרעה מאת המלך, חרד בלבו חרדה גדולה וצעק על חרפתו וכלימתו צעקה גדולה, כי ראה חבירו יוצא בשם ותהלה כשם הגדולים, והוא יהיה לקללה ולשנינה כאחד הנבלים. ובחזקתו ותעצומו בבכיתו וצערו צלל בעומק רעיוניו, ועלתה במחשבתו משיחה נפלאה, מסוגלת לצחצח ולזכך האבנים, עד שיהיו מזוככים ונמרקים כעין נחשת קלל, וימהר לעשות אותה,

ויקח את המסך ויפרוש בבית מזוית לזוית ולהבדיל בין מלאכתו למלאכת חבירו, וטח

פרפראות פאר

שתי קירותיו בטיח האומנות טיחה זכה ונקיה, יותר נאותה לפי המלאכה, ואחר כך שפסף אותה היטב וימשח אותם בשמן המשחה, עד אשר היו כמראות של זכוכית המקבלות המראות קבול נאות וחזק,

ויהי היום ויבא המלך אל היכלו לראות מלאכת עבודתו, ויבאו עמו כל גדולי מלכותו, וימצאו שתי הקירות אשר עשה האומן הראשון מעשה מפואר כל מלאכת חרש וחושב, וירא והנה טוב מאד, וישמח המלך עליו וצוה לתת לו שכר משלם.

וישאל גם את השני לאמר מה מלאכתך, ויאמר יבא אדוני המלך מעבר הוילון וביתה, ויעבור וירא והנה שתי הקירות חלקות ומצוחצחות מבלי שום ציור ופיתוח, ויכעס עליו המלך לאמר מה עשית, וימהר האומן טרם תעלה חמת המלך,

ויסר את המסך המבדיל בין שתי המלאכות, והנה כל הפתוחים והציורים אשר עשה חבירו בשנתים ימים או שלש, כלם נתחקו כמו רגע, בצחצוח הקירות אשר תיקן באופן נפלא מהיופי והנעימות שאין הפה יכולה לדבר, מלבד מה שהוכנו לקבל כל שאר הצורות והפתוחים אשר ישימו לפנייהם מזולת פתוחי הקירות אשר כנגדם, ממה שנמצאות פה היום ומאשר יובאו אחרי כן. **ויוסף המלך שמחה גדולה במלאכת הזאת האחרונה מבראשונה**, וכל אשר עמו נפלאו מאד מהמראה, **ויאהב המלך את האומן ויוסף את שכרו ויכבדהו וינשאהו מן הראשון**,

הנה המשל הזה יצייר יפה כל מה שאמרנו, כי עם היות שהמלאכה הראשונה היא יותר שלמה בבחינת עצמיותה, הנה השנית נתפאה עליה בתחבולת המלאכה, עד שכל אחד ממנה היא טובה מחברתה בבחינת מה, ויהיה שכר הראשון כאומן שלם, **אמנם השני יהיה כממציא ומתחבל, עכ"ל בעל עקידת יצחק**,

בכך אפשר לפרש כפתור ופרח את הפסוק,

כתיב (דברים לב נב), כי מנגד תראה את הארץ, כלומר, מנגד, כלומר, ממול, כאילו במראה, ואמרם ז"ל מעלה אני עליך כאילו עשיתם, אע"פ שלא עשה אותם, יקבל שכרם יותר ממה שעשה,

כה, שכרם של מביאי הקטנים ע"ד עקידת יצחק וע"ד בן יהוידע

כתיב (דברים ל"א י"ב) "הקהל את העם האנשים והנשים והטף",

איתא בגמרא (חגיגה ג' א'), שבת של מי היתה, שבת של רבי אלעזר בן עזריה היתה, ובמה היתה הגדה היום, אמרו לו בפרשת הקהל, ומה דרש בה, הקהל את העם האנשים והנשים והטף, אם אנשים באים ללמוד, נשים באות לשמוע, טף למה באין כדי ליתן שכר למביאיהן,

נצבים וילך תשפ"ו

השכר ע"ד עקידת יצחק הוא ההרגל שבקטנות

בספר עקידת יצחק (סוף שער ק"ב, עמוד קל"ג ע"א) כתב, **ליתן שכר למביאיהן**, ועל הטף אמר, (דברים ל"א י"ג) "ובניהם אשר לא ידעו ישמעו ולמדו ליראה את ה'",

בבואם בימים שתחול עליהם חובת שמירת המצות וקיומם, וכבר תקל משא האבות וטרחם המוטל עליהם להביאם בעול מלכות שמים, במה שקדם להם מההרגל בקטנותם לבא, כי בבואם לשמוע בזמן ההוא הנכבד, מפי מלך ישראל, ובזמן המוכן מכל הצדדים, כנזכר, וממה שיראו מקבלת הכל את דברי התורה בסבר פנים יפות, יתרשם בהם רושם חזק ליראה את ה' בבוא זמן חיובם, אשר בזה יקבלו האבות המחוייבים להביאם אל זאת היראה, תועלת גדול בקלות הטורח, **עכ"ל**,

ביאור הענין בספר בן יהוידע בדרך הלצה

בספר בן יהוידע, (חגיגה ג' ע"א) כתב, כדי ליתן שכר למביאיהן. נראה לי דרך הלצה, כיון דהבאים רבים, ודחיק להם המקום, ודאי המביא את בנו הקטן מוכרח שיושיבו בחיקו, שאין מקום פנוי, וא"כ האבות נדחקים מאד שיש להם צער בישיבתם שהיא בדוחק, וגם בניהם בחיקם, ולכן יש להם שכר יותר **דלפום צערא אגרא**, וכן אמרו בגמרא (ברכות ו' ב') **אגרא דכלה דוחקא**. עכ"ל,

לימוד זכות על מביאיהם על שלא למדו כל צרכם

ועוד כתב בספר בן יהוידע, אפשר לפרש, ליתן שכר למביאיהם, דהקטנים בטבעם יפריעו את האנשים שבאים ללמוד, ובזה יהיה לימוד זכות על מביאיהם על שלא למדו כל צרכם, מכיון והקטנים הפריעו להם, **ויפטרו מהדין על ביטול תורה**, עכ"ד,

הדברים נראין ביותר משום שנאמר ע"י ראב"ע

אפשר לומר, כי הדברים נראין ביותר, מכיון דמאמר **ליתן שכר למביאיהם** נאמר על ידי רבי אלעזר בן עזריה, ומצינו בראב"ע שאמר בגמרא עירובין (ס"ד ע"ב), אמר רב ששת משום **רבי אלעזר בן עזריה**, יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין, מאי יכולני לפטור מדין תפלה,

ואפשר לומר, עפ"י פירוש הבן יהוידע, שגם מדין ביטול תורה היה מבקש כאן לפטרם מן הדין, וזהו כוונתו, לתן שכר למביאיהם, **שיהיו פטורים מן הדין של ביטול תורה**.

להערות הארות ולקבלת העלון ניתן לפנות אל "מכון פאר" רחוב חזון איש 2 בני ברק
פקס 03-6161555, נייד 0527-616166
מייל y0527616166@gmail.com